

INTERAGENCY VADLĪNIJAS ĪSUMĀ

Infekcijas slimību profilakse un kontrole injicējamo narkotiku lietotājiem

2023. gada atjauninājums

Pamatinformācija

B un C hepatīts, HIV un tuberkuloze (TB) turpina cirkulēt un izraisīt būtisku saslimstību un mirstību Eiropas Savienībā / Eiropas Ekonomikas zonā (ES/EEZ) un Austrumeiropas kaimiņattiecību politikas (EKP) reģiona valstīs.

Šīm slimībām ir pievērsts Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) 3.3. ilgspējīgas attīstības mērķis (IAM): “līdz 2030. gadam izbeigt AIDS, tuberkulozes, malārijas un novārtā atstāto tropisko slimību epidēmijas un apkarot hepatītu, ar ūdeni pārnēsātas slimības un citas infekcijas slimības”. Valstis nespēs šo ilgspējīgas attīstības mērķi, ja šīm slimībām nepievērsīsies visās iedzīvotāju grupās, iekļaujot personas, kuras injicē narkotikas,

jo injicējamo narkotiku lietošana joprojām ir nozīmīgs riska faktors, inficējoties ar infekcijas slimībām, kas tiek pārnēsātas ar asinīm (piemēram, B un C hepatītu, HIV), un ES/EEZ un EKP teritorijā injicējamo narkotiku lietotāji ir pakļauti augstam citu infekcijas slimību (piemēram, seksuāli transmisīvo infekciju (STI), tuberkulozes) riskam.

Infekcijas slimību profilakse un kontrole injicējamo narkotiku lietotājiem ir svarīga, jo šīs slimības samazina ikviena cilvēka dzīves kvalitāti un paredzamo mūža ilgumu. Turklāt pastāv risks, ka slimība var tikt nodota citiem, tostarp tiem, kuri narkotikas neinjicē.

Visbeidzot tās var radīt gan netiešas, gan tiešas izmaksas sabiedrībai, piemēram, produktivitātes zudumu, augstas ārstēšanas un aprūpes izmaksas.

Mērķis un mērķauditorija

Eiropas Slimību profilakses un kontroles centra (ECDC) un Eiropas Narkotiku un narkomānijas uzraudzības centra (EMCDDA) kopīgo vadlīniju mērķis ir atbalstīt politikas veidotājus un sabiedrības veselības / sociālo programmu plānotājus, nostiprinot pierādījumu bāzi, lai izstrādātu valsts stratēģijas, politikas un programmas infekciju un infekcijas slimību profilaksei un kontrolei personām, kuras injicē narkotikas.

Kā maksimāli palielināt ieguvumus iesaistoties

Lai nodrošinātu maksimālu ieguvumu, šie iesaistīšanās pasākumi ir pienācīgi jāfinansē un jānodrošina atbilstoši profilakses un pakalpojumu sniegšanas principiem. Šie principi ietver konkrētu iesaistīšanās pasākumu īstenošanu:

- kombinēti, lai maksimāli palielinātu tvērumu un efektivitāti;
- citu tādu attiecīgu veselības veicināšanas darbību kontekstā, kas ir pievērsta strukturāliem un individuāliem faktoriem, kuri veicina veselīgāku un/vai drošāku rīcību (piemēram, darbības, kas mazina apkaunojumu un diskrimināciju; veicina drošāku seksuālo un narkotiku lietošanas uzvedību);
- izmantojot praktisku, mērķtiecīgu, uz kopienu balstītu pieeju, kuras centrā ir cilvēks.

Galvenās iesaistīšanās jomas pēc ekspertu grupas pierādījumu kritiskas izvērtēšanas

Balstoties uz visstingrākajiem pieejamajiem pierādījumiem un/vai labvēlīgu ekspertu viedokli, kā arī to, kas tiek uzskatīta par labāko praksi saskaņā ar esošajām starptautiskajām vadlīnijām, tika noteiktas sešas galvenās iesaistīšanās jomas. To pieņemšana būtu jāuzskata par visaptverošas pieejas galvenajiem elementiem, ņemot vērā attiecīgās operatīvās vajadzības, kā arī normatīvos un tiesiskos regulējumus, lai novērstu un kontrolētu infekcijas slimības injicējamo narkotiku lietotājiem.

1 Sterila injekciju aprīkojuma nodrošināšana

Nodrošināt sterilas adatas un šļirces, kā arī citu narkotiku sagatavošanas aprīkojumu (plītiņas, filtrus un ūdeni injekcijām), tostarp brīvības atņemšanas iestādēs un ar aptieku starpniecību.

2 Narkotiku atkarības ārstēšana

Nodrošināt ārstēšanu ar opioīdu agonistiem (OAT), tostarp brīvības atņemšanas iestādēs;

nodrošināt sterilu injicēšanas aprīkojumu kombinācijā ar OAT;

paralēli OAT, kā arī adatu un šļirču programmām (NSP) piedāvāt informāciju, izglītību, konsultācijas un prasmju apmācību, tostarp brīvības atņemšanas iestādēs.

3 Vakcinācija

Piedāvāt vakcināciju pret A un B hepatītu, elpceļu infekcijām, piemēram, Covid-19 un gripu, kā arī pret stingumkrampjiem, lai novērstu infekcijas un/vai to komplikācijas cilvēkiem, kuri injicē narkotikas; turklāt, jo īpaši cilvēkiem, kuriem ir HIV un kuri injicē narkotikas, piedāvāt vakcīnas pret pneimokoku un cilvēka papilomas vīrusu.

4 Pārbaudes infekcijas slimību noteikšanai

Regulāri piedāvāt brīvprātīgas, konfidenciālas pārbaudes ar informētu piekrišanu un atbilstoši attiecīgajiem norādījumiem:

- C hepatīta vīrusam un HIV visiem, kuri injicē narkotikas;
- B hepatīta vīrusam visiem, kuri injicē narkotikas, bet nav vakcinējušies vispār/daļēji;
- STI (piemēram, sifiliss, hlamīdijas, gonoreja) visiem, kuri injicē narkotikas, ar STI simptomiem, un/vai tiem, kuriem ir augstāks risks (piemēram, vairāki dzimumattiecību partneri, sekss apmaiņā pret naudu/narkotikām);
- tuberkulozei visiem, kuri injicē narkotikas un kuriem ir tuberkulozes pazīmes un simptomi, un/vai tiem, kuriem

ir augstāks risks (piemēram, tuberkulozes ietekme vai ir predisponējošs stāvoklis).

Visas personas ar pozitīvu pārbaudes rezultātu būtu jāpieņemsaista aprūpei.

5 Infekcijas slimību ārstēšana

Piedāvājums:

- pretvīrusu ārstēšana personām, kurām ir diagnosticēts B hepatīts un kuras ir piemērotas ārstēšanai;
- pretvīrusu ārstēšana personām, kurām ir diagnosticēts C hepatīts;
- antiretrovīrusu ārstēšana personām, kurām ir diagnosticēts HIV;
- tuberkulozes ārstēšana personām, kuras slimo ar tuberkulozi;
- tuberkulozes profilaktiskā ārstēšana personām ar tuberkulozes infekciju pēc tuberkulozes slimības izslēgšanas;
- citu infekcijas slimību, piemēram, STI un bakteriālo ādas infekciju ārstēšana atbilstoši klīniskajām indikācijām.

Nodrošināt sadarbību starp pakalpojumu sniedzējiem, kuri sniedz pakalpojumus narkotiku injicētājiem, un personām, kuras nodrošina aprūpi infekcijas slimību gadījumos, lai palielinātu sasaisti ar aprūpi, jo īpaši C hepatīta gadījumā.

Pastāv pierādījumi, ka vismaz C hepatīta ārstēšanā var labāk ievērot nosacījumus, iesaistot līdzbiedrus.

6 Narkotiku lietošanas vietas, kurās tiek nodrošināta uzraudzīta injekciju aprīkojums*

Nodrošināt uzraudzītu injicēšanas aprīkojumu, lai samazinātu risku izraisītu injicēšanu, lai veicinātu C hepatīta un HIV pārnesšanas profilaksi personām, kuras injicē narkotikas.

*Lielākajā daļā narkotiku lietošanas telpu tiek nodrošināts uzraudzīts injekciju aprīkojums. Tā ir veselības aprūpes vide, kur cilvēki, kuri narkotikas ir iegādājušies citur, var tās lietot tīrā vidē, parasti medicīniski apmācīta personāla uzraudzībā. Normatīvais un tiesiskais regulējums dažādās valstīs atšķiras, ietekmējot šāda veida nodrošinājuma pieejamību un atļautos darbības modeļu veidus.

Turpmākā virzība

Paredzams, ka iesaistīšanās pasākumu īstenošana pietiekamā apmērā veicinās mērķu sasniegšanu vietējo, reģionālo, valsts un starptautisko infekcijas slimību jomā.

Īstenošanas realitāte ir sarežģīta, un valstīs atšķiras pašreizējā politika, resursu kapacitāte, veselības aprūpes sistēmas, sociālais, kultūras un epidemioloģiskais konteksts, tāpēc valstīs, kuras īsteno norādījumus, var pašas izlemt, kādas iesaistīšanās un to kombinācijas ir jānosaka kā prioritāras, ņemot vērā attiecīgo kontekstu, kādā tās jāpiemēro.

Lai valstīm palīdzētu pāriet no norādījumu ieteikumiem uz to piemērošanu, tiek sniegti arī 12 labas pieredzes modeļi, kuros ir aprakstīti iesaistīšanās pasākumi un pieejas, ko Eiropas valstis sekmīgi izmanto, lai novērstu un kontrolētu infekcijas injicējamo narkotiku lietotājiem.

Kopā tie parāda, cik vērtīga ir līdzbiedru iesaistīšana, vairākdisciplīnu pieejas un medmāsu iesaistīšana pārbaudēs uz kopienas bāzes, sasaistot injicējamo narkotiku lietotājus ar

infekcijas slimību aprūpi un palīdzot viņiem ievērot ārstēšanas režīmu.

Papildus iesaistīšanās pasākumu īstenošanai, kā arī stingrai un pastāvīgai uzraudzībai ir nepieciešami pastāvīgi pētījumi saistībā ar infekcijas slimību profilaksi narkotiku injicētājiem, un šeit ir nepieciešami ieguldījumi

Pilnas norādes lasiet šeit:

<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/prevention-and-control-infectious-diseases-among-people-who-inject-drugs-2023>

Labas pieredzes modeļus skatiet šeit:

<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/models-good-practice-community-based-testing-linkage-care-and-adherence-treatment>